

**STICHTING
BORSELE
TOT DE KERN**

Schoondijksedijk 51
4438AE Driewegen
06 51570167/06 21802420
info@borseletotdekern.nl
www.borseletotdekern.nl

aan: ..., lid van de Vaste Commissie Economische Zaken en Klimaat
datum: 10 augustus 2023
onderwerp: Kernenergie is aan een nieuw kabinet
bijlagen: 1

“Borsele tot de Kern”

De stichting ‘Borsele tot de Kern’ is een ‘grassroots’ initiatief van (met name Zeeuwse) inwoners die zich grote zorgen maken over de aantasting van hun leefomgeving door een reeks grote energieprojecten die in de gemeente Borsele gerealiseerd zouden moeten worden. Door schaal en impact krijgt de bouw van twee nieuwe kerncentrales daarbij onze volle aandacht.

Wij richten ons tot u op het moment dat de enige basis onder het voornemen nieuwe kerncentrales te bouwen is weggefallen. Het is aan u om op 5 september in de Vaste Kamercommissie Economische Zaken en Klimaat te bepalen of het werk aan het ‘perceel Kernenergie’ controversieel is (Groslijst punt 11, onder punt 14 briefnummer 32645-116 en onder punt 31 het werkbezoek aan Borssele).

Oplossing zoekt probleem

Het kabinet Rutte IV heeft in het coalitieakkoord van december 2021 vastgelegd dat de uitbreiding van kernenergie in Nederland zal worden voorbereid. Daarvoor is een bedrag van €5 miljard beschikbaar gesteld, waarvan €500 miljoen is vastgelegd voor de jaren 2023, 2024 en 2025. De nu reeds geformuleerde financiële voorwaarden belopen een overheidsbijdrage van ruim € 30 miljard en betekenen dus een decennialange financiële aderlating voor het Rijk.

Was er eind 2021 de noodzaak om kernenergie in te zetten als oplossing in het klimaatbeleid? Nee en die is ook in 2023 niet.

Het was een strikt politiek besluit, dat door geen enkele beleidsanalyse of adviesrapport werd onderbouwd: alle studies naar een duurzaam energiesysteem die in opdracht van de ministers Kamp, Wiebes resp. Jetten uitgevoerd zijn, komen uit op zon en wind als primaire energiebronnenⁱ. Kernenergie blijkt te duur, te laat, te onveilig, te afhankelijk en te star in een elektriciteitssysteem dat juist flexibiliteit vraagtⁱⁱ (zie ook de bijlage met recente realisaties van kerncentrales).

Vervolgens is om studies gevraagd, die toch een plaats voor kernenergie creëren in de energiemixⁱⁱⁱ. Het voornemen is alleen op deze studies gebaseerd. Ook in het recent verschenen concept-Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) wordt alleen verwezen naar deze rapporten en de rapporten waarin kernenergie géén rol speelt, worden verzwegen.

Oplossing op de stoomwals

Het kabinet heeft er vaart achter gezet. Minister Jetten heeft een Programmadirectie Kernenergie opgezet met een simpele opdracht: zorg dat er twee kerncentrales bijkomen. De hele nucleaire sector van Nederland heeft een financieel infuus ontvangen. Borsele is aangewezen als voorkeurslocatie, omdat hier al een kerncentrale staat en – belangrijker - er zijn slechts 370.000 inwoners in Zeeland.

De ambtelijke voorbereiding gaat door met tal van informatiebijeenkomsten ‘in de regio’, waar geen antwoorden gegeven kunnen worden op de meest basale vragen. De herhaalde boodschap is dat alles nog in onderzoek is en dat er een procedure komt met een inspraakmoment. Tegelijkertijd komen wel drie potentiële

bouwers (EdF, Westinghouse en KHNP) naar Zeeland om op kosten van het Rijk een offerte voor te bereiden. De gelden daarvoor staan reeds in de begrotingen 2023, 2024 en 2025 (€50, €200 resp. 250 miljoen).

Ontwrichtende oplossing

Nieuwe kerncentrales ontwrichten de maatschappij op een groot aantal terreinen.

- Kerncentrales ontwrichten de energiemarkt, omdat zij zonne- en windenergie zullen wegdrücken. Als er genoeg aanbod van hernieuwbare bronnen is (de eerste helft van 2023 al meer dan 5% van de tijd), zal een kerncentrale blijven produceren. Zon en wind, ook van de zonnepanelen van huishoudens en bedrijven, moeten dan plaatsmaken voor de atoomstroom.
- Kerncentrales ontwrichten de solidariteit naar toekomstige generaties. Met ieder uur dat een kerncentrale draait, creëert deze een eeuwigdurend afvalprobleem: levensgevaarlijk radioactief afval moet voor 100.000 jaar veilig opgeborgen worden. Niemand weet nog hoe dat moet, niemand wil het hebben.
- Kerncentrales ontwrichten de economie van Nederland, omdat zij levenslang aan een financieel infuus zullen liggen. Om voor kernenergie een plaats in de energiemix te maken, is een staatsgarantie nodig die de Nederlanders meer dan €30 miljard zal gaan kosten.^{iv}
- Kerncentrales leggen een zware hypotheek op de gezonde landbouw en veeteelt in Nederland. Bij een ongeval zullen langdurige oogst-, graas- en visserijverboden gelden en bij een evacuatie blijft de veestapel achter. Dat deze risico's reëel zijn, hebben we van Tsjernobyl en Fukushima geleerd.
- Kerncentrales vormen een gezondheidsrisico, met name voor kinderen, vrouwen en ongeboren vruchten. Juist deze groepen zijn kwetsbaar voor straling, kwetsbaarder dan een volwassen man.
- Kerncentrales ontwrichten het klimaatbeleid. Het perspectief van 'goedkope' atoomstroom vormt een afleiding van snellere en effectievere klimaatmaatregelen, zoals energie besparen en energie opslaan.
- Kerncentrales bedienen alleen het grootkapitaal. Het Rijk zal subsidies moeten verstrekken om grote bedrijven als EdF te verleiden tot de bouw van kerncentrales. Alleen deze grote bedrijven verdienen er dus aan.
- Kerncentrales staan voor slecht rentmeesterschap. Toekomstige generaties blijven decennialang betalen voor de onrendabele investering die voorligt en duizenden generaties na ons zadelen wij op met de zorg voor een groeiende berg levensgevaarlijk afval.
- Kerncentrales ontwrichten het mariene milieu. De Westerschelde en de andere, omringende Natura2000 gebieden krijgen te maken met een zeer grote warmtebelasting en lozing van gevaarlijke, deels radioactieve stoffen.
- Kerncentrales verwoesten de leefomgeving in een groot gebied rond de locatie, zowel tijdens de bouw als daarna. Tijdens de bouw zal vooral het zestiende-eeuwse dorp Borssele (op 800 m van de bouwplaats) onleefbaar worden.
- Het toerisme in Zeeland zal worden ontwricht: tijdens de bouw door minstens 15 jaar overlast en daarna door de verdere grootschalige industrialisatie van de regio.
- Kerncentrales ontwrichten de arbeidsmarkt en daarmee de lokale economie. Het nu al schaarse technische personeel zal worden weggetrokken tijdens de bouw van de centrales. Bestaande bedrijven in bijvoorbeeld de scheepsbouw of de offshore windparken, zullen een zware tijd tegemoet gaan.
- Kerncentrales ontwrichten de sociale structuur. Tijdens de bouw zullen duizenden arbeidsmigranten in de regio neerstrijken en zorgen voor een 'gold rush economy', die de regio gehavend zal achterlaten.
- Kerncentrales ontwrichten de huizenmarkt. De duizenden arbeidsmigranten en expats zullen alle huizen in de regio bezetten en voor de inwoners, met name starters, is er geen woning te vinden. Dat zal een hele generatie duren (15 tot 20 jaar), jongeren trekken weg en keren niet terug.

Deze ontwrichting op verschillende terreinen zal dus diep ingrijpen op Nederland en Zeeland in het bijzonder.

“Zet geen onomkeerbare stappen”

In april 2023 heeft minister Jetten het advies van zijn ExpertTeam ontvangen^v. Dat adviseert hem nu geen onomkeerbare stappen te zetten omdat de noodzaak van uitbreiding kernenergie ontbreekt en alleen politiek gemotiveerd is. Bovendien achten de experts Borssele de verkeerde plek. De reactie van de minister op dit advies: “ik voer het coalitieakkoord uit”.

De inwoners van de gemeente Borsele (15 dorpen) verkeren in grote onzekerheid en dat heeft grotere onomkeerbare effecten dan een paar miljoen euro die verspild worden. De dorpsraad van het dorp Borssele, het dichtst bij de bestaande kerncentrale, is daar duidelijk over: enkele kansen, veel bedreigingen en veel twijfels.^{vi}

Afscheid van deze politieke ‘oplossing’

Het is nu de tijd om voor een stevige basis voor een echt duurzaam energiesysteem te kiezen en afscheid te nemen van kernenergie. Het is een ouderwetse, gevaarlijke en sterk vervuilende techniek (bij de winning, bij de verrijking, bij de opslag), die ook nog eens de energievoorziening afhankelijk maakt van landen, waar we niet afhankelijk van willen zijn (Kazachstan en Rusland). Bovendien ligt de tijd dat kernenergie goedkoop was, reeds ver achter ons.

Deze voorbereidende werkzaamheden moeten worden opgeschort en de begrotingsgelden moeten worden bevroren. Het ministerie van Financiën heeft de gereserveerde € 5 miljard voor kernenergie ook opgenomen in de Ombuigingslijst 2023^{vii}, onder de constatering dat kernenergie niet van invloed is op het behalen van de klimaatdoelen, omdat er voldoende duurzame bronnen voorhanden zijn.

Wij pleiten er daarom bij u voor om op 5 september elke uitbreiding van kernenergie controversieel te verklaren. Het is immers aan een nieuwe Kamer en een nieuw kabinet om de belangrijke stap te zetten zodat – in de woorden van het Expert Team – de *‘programmering van beleid meer wordt gebaseerd op basis van kennis en lange termijn scenario’s dan nu het geval is. Besluitvorming over kernenergie is bijvoorbeeld niet gebaseerd op kennis van het (internationale) energiesysteem en hoe het aansluit bij de ontwikkeling van vraag en aanbod van energie’*. Wij hadden het niet beter kunnen verwoorden.

Graag gaan wij met u in gesprek, waarbij wij onze zorgen kunnen toelichten. Een goede gelegenheid is uw werkbezoek aan Borssele dat voor 8 september gepland staat.

Deze brief zenden wij mede namens de volgende organisaties:

Stroom naar de Toekomst
Frieda Kas, voorvrouw

Stichting Bescherm de Delta
Edwin van Eck, voorzitter

10 augustus 2023,
Stichting Borsele tot de Kern
Frits Otte (voorzitter)

BIJLAGE: Vergelijking projecten kerncentrales als bedoeld voor Borssele 2 en 3.

Europese projecten: type EPR III+		KOSTEN			bouw gestart	gereed gepland	BOUWTIJD			ruimte- vraag in ha	opmerking
		gepland	uitkomst	over- schrijding			gereed	jaren	over- schrijding		
Hinkley Point C	2x 1600 Mwe	19	38	+98%	2014	2023	> 2028	> 14	+56%	175	prognoses, uitstel en extra kosten
Sizewell	2x 1600 Mwe				2022					250	bouw niet gestart
Olkiluoto	1600 Mwe	5	22	+340%	2005	2010	2023	18	+260%	150	opgeleverd maar staat nu stil ivm lage elektriciteitsprijs
Flamanville	1650 Mwe	3,3	19	+480%	2006	2012	> 2024	> 18	+200%	130	voortdurende problemen, uitstel en extra kosten
gemiddeld				+306%				17		176	
projecten buiten Europa											
USA. Vogtle 3&4	2500 Mwe	14	30	+115%	2009	2016	> 2023	> 14	+100%	160	nog niet gereed
UAE. Bakarah	4x 1350 Mwe	20	25	+25%	2011		2022	11		200	dispuut met IAEA over veiligheid
China. taishan 1&2	3500 Mwe	7,5	onbekend		2008	2012	2019	11	+175%	150	diverse problemen en shut downs in 2020 en 2021
gemiddeld				+70%				12		170	

EPR III+ = European Pressured Water reactor, generatie 3 met extra veiligheidseisen nav ramp in Fukushima

Ruimtevrage op basis wiki + meting google earth.

Voornemen kabinet Rutte IV: 2x 1600 MW kerncentrales, type EPR III+, in Borssele

- i Berenschot en Kalavatsa: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/03/31/klimaatneutrale-energiescenario-2050>
- ii Idem, aanvullende studie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/03/09/systeemeffecten-van-nucleaire-centrales-in-klimaatneutrale-energiescenario-2050>
- iii Witteveen+Bos en eRISK: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/09/07/scenariostudie-kernenergie>
- iv Witteveen+Bos en eRISK: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/09/07/scenariostudie-kernenergie>
- v Eindrapporten Expert Team: <https://etes2050.nl/publicaties/outlookenergiesysteem2050/default.aspx>
- vi Standpunt dorpsraad Borssele: <https://www.borsseledorp.nl/dorpsraad/kernenergieproject-borssele/>
- vii Ombuigingslijst 2023, blz 74: <https://www.rijksfinancien.nl/ombuigingslijst-2023>